

16.6.2005

49/4/04

Beslutsfattare: Biträdande justitieombudsman Ilkka Rautio

Föredragande: Justitieombudsmannasekreterare Mikko Sarja

TVÅSPRÅKLIGHET AV FRANKERINGSETIKETTER OCH POSTSTÄMPLAR

1

KLAGOMÅL

Ni ber riksdagens justitieombudsman undersöka om Posten Finland Abp bryter mot språklagen. Som exempel nämnder Ni att en frankeringsetikett endast upptar namnet Finland på finska och svenska, medan klockslag och ortens namn skrivs ut enbart på finska. Ni väcker också frågan om stämpeltexternas tvåspråkighet.

2

UTREDNING

Med anledning av Er skrivelse inkom Posten Finland Abp:s jurist 23.3.2004 med en skriftlig utredning där han bl.a. konstaterar följande:

Posten har av tradition tillämpat den förpliktande språklagstiftningen också när det gäller poststämplar av olika slag. Enligt Postens uppfattning uppfyller de standardiserade stämplarna också de krav som den nya språklagen ställer.

De ovan nämnda principerna iakttas också i fråga om postkontorens portostämplor som skrivs ut med värmeskrivare. På tvåspråkiga orter skall portostämplornas texter i princip vara tvåspråkiga. På fältet för postkontorets namn ryms det emellertid endast 12 skrivtecken. På grund av det begränsade utrymmet måste framförallt tvåspråkiga postkontors namn förkortas. Om en tvåspråkig text inte får plats på etiketten ens i förkortad form, skrivs en tvåspråkig ords namn ut endast på majoritetsspråket.

Med beaktande av de exempel som Ni bifogat klagomålet verkade det som om man på orterna i fråga inte följt Postens anvisningar om standardiserade stämplor. Det är inte förenligt med anvisningarna att använda sådana extra ord som "Postikeskus". Den med värmeskrivare utskrivna portostämpeln borde i stället för "Kristiinanka" uppta kommunens namn i förkortning på majoritetsspråket.

Med anledning av vad som framkommit i detta fall ska Posten enligt sin utredning uppmärksamma sina enheter på vikten av att iakttä de gällande

anvisningarna.

I Postens utredning konstateras också att postcentralens ortstämpel inte anger var försändelsen har postats, eftersom försändelserna samlas in på flera kommuners område. Från kundernas synpunkt behöver postcentralens stämpel sålunda inte nödvändigtvis uppta annat än datum.

3

AVGÖRANDE

3.1

Rättsregler

Enligt 15 § 2 mom. i lagen om posttjänster skall ett postföretag eller ett sådant företag som med stöd av ett avtal som det har ingått med ett postföretag tillhandahåller postföretagstjänster för kunder, i sin verksamhet ge service på finska och svenska med iakttagande av vad som i språklagen föreskrivs om myndigheters skyldighet att ge service på dessa språk. Med posttjänster avses enligt lagens 3 § avgiftsbelagd förmedling av brevårsändelser och postpaket, inklusive insamling, sortering, transport och utdelning av försändelser.

Enligt 42 § 2 mom. i lagen om posttjänster kan Kommunikationsverket vid behov meddela föreskrifter om formen för och placering på brevårsändelse samt annan användning av portomärken som motsvarar frimärken. Kommunikationsverket uppgav 17.2.2004 att någon sådan föreskrift inte hade meddelats vid den aktuella tidpunkten.

Enligt språklagens 10 § 1 mom. har var och en rätt att använda finska eller svenska i kontakter med statliga myndigheter och tvåspråkiga kommunala myndigheter.

Enligt språklagens 23 § 2 mom. skall en tvåspråkig myndighet betjäna allmänheten på finska och svenska. Myndigheten skall både i sin service och i annan verksamhet utåt visa att den använder båda språken.

Enligt 3 § 2 b punkten i statsrådets förordning om den språkliga indelningen av ämbetsdistrikt och självstyrelseområden under åren 2003–2012 är Kristinestad en tvåspråkig kommun med svenska såsom flertalets språk.

3.2

Bedömning

Av 15 § 2 mom. i lagen om posttjänster följer att den möjlighet att tillämpa språklagen enligt proportionalitetsprincipen inte kommer i fråga, som enligt språklagens 24 § gäller för bolag där staten har bestämmanderätt. Utgångspunkten är sålunda den att service med beaktande av de språkliga

rättigheterna måste kunna ges på samma grunder som när det är fråga om myndigheter.

I motiveringen till språklagen konstateras att båda nationalspråken och möjligheterna att använda dem skall synas tydligt hos myndigheterna och i gatubilden samt också i myndigheternas namnpraxis, skyltar, meddelanden, brev, blanketter, broschyrer och andra publikationer (RP 92/2002 rd, s. 52 och 87). Av 15 § 2 mom. i lagen om posttjänster följer att detta gäller också Posten Finland Abp:s verksamhet. Samtidigt uppfylls den i grundlagens 17 § stadgade grundläggande rätten till eget språk och egen kultur.

Varken lagen om posttjänster eller språklagen ger något entydigt svar på frågan. Enligt min uppfattning är stämpling av postförsändelser inte i egentlig mening liktydig med att tillhandahålla service, i begreppets traditionella, vardagliga betydelse. Kundbetjäning, som i sig inte regleras särskilt, innefattar t.ex. service i samband med skötsel av personliga angelägenheter och service som ges per telefon, utställning av skyltar, prisuppgifter, avtalsvillkor och andra för konsumenten viktiga uppgifter samt andra typer av information.

Utgångspunkten kan anses vara den att ett i en tvåspråkig kommun beläget postkontors kunder har rätt att sköta sina angelägenheter och få betjäning på sitt modersmål, t.ex. då de sänder eller avhämtar brevörsändelser, medan stämplingen av de försändelser som kunder har hämtat till postkontoret inte i sig har något direkt samband med den konkreta betjäningen.

Eftersom utgångspunkten för språklagen emellertid är den att båda nationalspråken skall synas i de myndigheters verksamhet som språklagen förpliktar, kan från denna synpunkt också poststämplar och motsvarande anteckningar betraktas som en del av denna utåt synliga verksamhet. Med beaktande av språklagens syfte måste kravet på tvåspråkighet sålunda enligt min uppfattning iaktas också i fråga om poststämplar och motsvarande anteckningar, trots att det inte finns någon uttrycklig och entydig bestämmelse om detta i språklagen. Hur saken ordnas i praktiken är närmast en ändamålsenlighetsfråga som ankommer på Posten Finland Abp. Posten har i detta syfte utfärdat anvisningar om standardiserade stämplat.

3.3

Slutsats

På basis av den inkomna utredningen anser jag att Posten Finland Abp:s verksamhet allmänt taget uppfyller de krav som språklagen ställer. Av denna anledning och eftersom bolaget redan har uppmärksammat de brister som Ni påtalar i klagomålet och meddelat att det vidtagit åtgärder för att rätta till situationen så som framgår av avsnitt 2, anser jag att det inte finns någon anledning att vidta andra åtgärder i detta ärende än att jag sänder en kopia av mitt avgörande till Posten Finland Abp för kännedom.